

prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Centru jud: (L. Bagrin)
instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău jud: (L. Bulgac, S. Gîrbu, G. Dașchevici)

Î N C H E I E R E

06 martie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componență:

Președintele completului, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Nicolae Craiu
Nina Vascan

examinând admisibilitatea recursului declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Mihail Tomița împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ,

împotriva deciziei din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care s-a respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a menținut hotărârea din 25 iunie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru,

c o n s t a t ă :

La 07 septembrie 2017, Mihail Tomița a depus cerere de chemare în judecată împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ.

În motivarea acțiunii reclamantul Mihail Tomița a invocat că activează în organele procuraturii din anul 1987 până în prezent, având o vechime în muncă de procuror de peste 25 de ani.

Reclamantul Mihail Tomița a menționat că începând cu data de 08 august 2008, la atingerea vârstei de 50 ani, în conformitate cu prevederile Legii nr. 118 din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură, în vigoare la acel moment, i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă în mărime de 80 % din salariul mediu lunar, potrivit funcției deținute, cu recalcularea acesteia până în anul 2011 la fiecare majorare a salariului mediu lunar al procurorului în funcție.

În conformitate cu prevederile art. 34 alin. (6) al Legii nr. 118-XV din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură, procurorii pensionari beneficiau de dreptul de recalculare a pensiei în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, drept dobândit de reclamant, după părerea acestuia la data de 08 august 2008.

Reclamantul Mihail Tomița a menționat că prin Legea nr.37 din 07 martie 2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 355-XVI din 23 decembrie 2005

cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar și Legea nr. 152 din 01 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, salariul procurorilor în funcție a fost majorat cu 35 %, dar pensia stabilită lui Mihail Tomița nu i-a fost recalculată în modul corespunzător de Casa Națională de Asigurări Sociale, fiindu-i aplicat mecanismul general de indexare la data de 01 aprilie a fiecărui an.

Reclamantul Mihail Tomița, a relatat că prin decizia de refuz nr.T-1421/17 din 10 august 2017, Casa Națională de Asigurări Sociale a refuzat recalcularea pensiei stabilite anterior, din motiv că pensia a fost stabilită din 01 ianuarie 2001.

Reclamantul Mihail Tomița a indicat că la 20 iulie 2018, considerând că organele de asigurări sociale au încălcat grav dreptul la proprietate (pensie), dobândit anterior licit prin aplicarea obligatorie pentru procurorii pensionați a principiului recalculării pensiei la majorarea ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție, s-a adresat cu o cerere prealabilă întru restabilirea reclamantului în dreptul de a beneficia de principiul recalculării pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în funcție, potrivit prevederilor Legii nr. 37 din 07 martie 2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 355 din 23 decembrie 2003 cu privire la sistemul de salarizare în sistemul bugetar, Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură și art. XXIX din Legea nr. 152 din 01 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte juridice.

Reclamantul Mihail Tomița a invocat că Casa Națională de Asigurări Sociale a expediat în adresa sa decizia nr. T-1421/17 din 10 august 2017, recepționată la 14 iulie 2017, prin care s-a refuzat în admiterea cerințelor argumentând că conform documentelor din dosarul de pensionare s-a constatat că Mihail Tomița, începând cu 08 august 2008, beneficiază de pensie pentru vechime în muncă ca procuror calculată în proporție de 80 % față de salariul funcției de procuror care a constituit 4 524 lei lunar. Potrivit art. 73 alin. (8) din Legea nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, procurorii pensionari beneficiau de recalcularea pensiei pentru vechime în muncă odată cu majorarea generală a salariului procurorilor în exercițiu.

Reclamantul Mihail Tomița a indicat că Curtea Constituțională prin hotărârea nr. 4 din 27 ianuarie 2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor procuraturii, funcționarilor publici, a decis că stipulările legii privind stabilirea unor garanții materiale ale independenței procurorilor, judecătorilor trebuie să corespundă înaltului statut de persoane cu demnitate publică.

Reclamantul Mihail Tomița a declarat că prin Hotărârea nr. 4 din 27 ianuarie 2000 privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii și funcționarilor publici, Curtea Constituțională a reținut că dreptul cetățeanului la asigurarea cu pensie se află în dependență directă de caracterul activității social-utile prestate. Pensiile pentru vechime în muncă ale judecătorilor, procurorilor au fost obținute prin munca prestată de aceștia, prin exercitarea unor funcții speciale, de importanță majoră pentru societate. În acest context, Curtea a reținut anterior că statutul juridic al unor categorii de persoane este determinat de nivelul juridico-organizatoric al organelor în care acestea activează, de caracterul și complexitatea activității prestate, de responsabilitățile și exigențele de calificare pe care această activitate le implică. Garanțiile sociale și retribuiția acestor funcționari

determină faptul că statutul lor juridic să se distingă de statutul altor categorii de funcționari. De aici și necesitatea instituirii unui nivel sporit de asigurare materială și socială. Instituirea pensiei speciale de funcție pentru procurori, la fel ca și pentru judecători, nu reprezintă un privilegiu, aceasta fiind justificată în mod obiectiv ca o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigorile statutului special, căruia trebuie să se supună procurorii, statut sever și restrictiv, stabilit prin lege de către Parlament. Aceeași instanță de jurisdicție constituțională, a indicat și pentru viitor organelor cu drept de inițiativa legislativă că la adoptarea unor legi noi și a altor acte juridice este inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului judecătorului, procurorului. Totodată, Curtea Constituțională s-a pronunțat univoc asupra faptului că cuantumul pensiei stabilite printr-o lege anterioară nu poate fi micșorat iar plata pensiei fixate nu poate fi suspendată prin act normativ adoptat ulterior.

Reclamantul Mihail Tomița a menționat că potrivit art. 54 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova în Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile, libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. În acest sens, Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 9 din 30 martie 2004 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale art. 1, pct. 22 și art. II-V al Legii nr. 358 din 31 iulie 2003 pentru modificarea și completarea unor acte legislative a statuat că normele privind protecția de stat, asigurarea materială și socială, inclusiv asigurarea cu pensie, consfințite în legile anterioare, nu pot fi anulate sau modificate.

Reclamantul Mihail Tomița a invocat prevederile art. 140 din Constituția RM și Legea cu privire la Curtea Constituțională care stabilește imperativ că hotărârile organului de jurisdicție constituțională sunt acte oficiale și executorii pentru toate autoritățile publice, persoane fizice și juridice, inclusiv și pentru Casa Națională de Asigurări Sociale.

Reclamantul Mihail Tomița a indicat că Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, a declarat neconstituționale art. II și pct. 7, 9 ale art. III al Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în partea referitoare la art. 461 al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat. Art. II al Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 face referire la modificarea art. 26, 31, 32, 32¹, 32², 32³, 33 ale Legii nr. 544 din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului. Modificările la normele enumerate au fost declarate neconstituționale integral, iar în condițiile respective, legea nu se mai aplică pentru procurorii pensionați până la data de 01 iunie 2011 reclamantul fiind pensionat la data de 08 august 2008.

Reclamantul Mihail Tomița a menționat că Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011, la aprecierea corespunderii prevederilor legale cu garanțiile dreptului de proprietate statuate de art. 46 din Constituția RM, în paragrafele 77-80, a ținut cont de prevederile art. 4 din Constituție și conform practicii sale și de prevederile Convenției Europene și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, reiterând că drepturile care decurg din sistemele de protecție socială, deși nu sunt menționate expres în Convenția Europeană, intră totuși în domeniul său de aplicare, protecția socială fiind precedată în accepțiunea sa largă,

cuprinzând asistența socială și cea medicală. Curtea Constituțională în aceeași hotărâre, acceptând statuările CEDO de asimilare a dreptului la prestații sociale unui drept de proprietate în sensul art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, s-a aliniat la jurisprudența CEDO, care pe parcurs a evoluat, „Nu fără ambiguități în ceea ce privește prestațiile non contributive, spre o protecție mai largă”. În paragraful nr. 79 al Hotărârii precizate supra entitatea de jurisprudență constituțională a concluzionat că, un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 din Constituție și respectiv, art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Un asemenea drept social reclamantul l-a dobândit licit odată cu acordarea pensiei pentru vechime în muncă la data de 23 iunie 2011.

Reclamantul Mihail Tomița a invocat că Curtea Constituțională în continuare conchide că, „...aplicativ la prezenta cauză (la sesizările din octombrie 2010 și iulie 2011), un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensie ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei, susținând că drepturile diminuate prin normele Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 ca drepturi potențiale sau aleatorii se referă la viitorii procurori (din 01 iulie 2011) cu drept de pensionare”. Cât privește situația procurorilor pensionați până la 01 ianuarie 2011, Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, paragraful 80, își menține ferm concluziile sale expuse în Hotărârea nr. 9 din 30 martie 2004 privind declararea parțial neconstituțională a Legii nr. 358 din 31 iulie 2003, care anula și pensiile aflate în plată ale unor categorii speciale de angajați. Aici Curtea Constituțională subliniază că, „Legea nr. 358 din 31 iulie 2003 și la acel moment aducea atingere unor drepturi de proprietate dobândite, - pensiilor aflate în plată”. În consecință, dreptul reclamantului la pensie cu aplicarea principiului recalculării ei la creșterea ordinară a salariului procurorului în exercițiu este menținut de instanța de jurisdicție constituțională și nu-l exclude din utilitatea juridică.

Reclamantul Mihail Tomița a mai menționat că Curtea Constituțională prin Hotărârea nr. 9 din 2004 menționează că dreptul subiectiv, constituit în baza unei legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nu este susceptibilă aplicării unor fapte din trecut, cazurile contrare intrând în contradicție cu art. 22 din Constituție. Conform regulii generale, legea nouă nu poate modifica regimul juridic a dreptului anterior, îl poate suprima sau îl poate înlocui cu un alt drept, însă legea nouă nu poate desființa modalitatea prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui. De remarcat în context că, art. 6 alin. (1) Cod civil, stipulează expres că legea civilă nu are efect retroactiv. Raportând normele legale la speța dată, se constată că, prin refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale de a recalcula pensia reclamantului, se încalcă un drept prevăzut de lege, drept dobândit de reclamant la momentul stabilirii pensiei și care nu poate fi restrâns pe viitor. Toate modificările operate ulterior în actele legislative, care reglementează modul de calculare a pensiilor procurorilor au efect doar pentru persoanele (procurorii) care vor beneficia de pensii după punerea în aplicare a modificărilor respective, modificările neavând efect retroactiv, potrivit regulilor generale de acțiune a legii în timp. Or, dreptul constituit în baza unor legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Conform regulii

generale, legea nouă nu poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, nu poate desființa modalitatea prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui.

Reclamantul Mihail Tomița consideră că răspunsul Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. T-1421/17 din 10 august 2017, este ilegal și neîntemeiat, lezează un drept prevăzut de lege a reclamantului. În acest context, Casa Națională de Asigurări Sociale este obligată să recalculeze și să achite pensia pentru vechime în muncă, ținând cont de majorarea salariului procurorului începând cu data de 05 aprilie 2013 (data intrării în vigoare a Anexei nr. 3 la Legea nr. 37, majorarea ulterioară de la 01 august 2016 (data intrării în vigoare a Legii nr. 152) și de fiecare dată a majorării salariului procurorului în exercițiu în funcția dată, procuror -șef al Procuraturii teritoriale pe viitor. Argumentul pârâtei Casei Naționale de Asigurări Sociale precum că, drepturile de pensionare a procurorilor sunt reglementate de prevederile art. 46² din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998, privind pensiile de asigurări sociale de stat, care însă nu prevede faptul că, pensiile procurorilor și indemnizațiile viagere se recalculează în cazul majorării generale a salariului procurorilor, nu poate fi reținut deoarece art. 46/2 din Legea menționată a fost introdus prin Legea nr. 56 din 09 iunie 2011, în vigoare din 01 iulie 2011, iar reclamantul beneficiază de pensie din 08 august 2008.

Reclamantul Mihail Tomița a solicitat admiterea acțiunii, anularea ca fiind ilegală a deciziei Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. T-1421/17 din 10 august 2017, cu repunerea în dreptul lezat și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale să recalculeze și să-i achite pensia pentru vechime în muncă, reieșind din salariul mediu lunar achitat procurorului-șef al procuraturii teritoriale, cu recalcularea acesteia în cazul majorării generale a salariului procurorului în exercițiu, ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie al Procurorului-șef al raionului Cahul, cu recalcularea de fiecare dată la data de 01 a lunii în care a fost și va fi efectuată majorarea salariului procurorului în exercițiu.

Prin hotărârea din 25 iunie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, s-a admis cererea de chemare în judecată depusă de Mihail Tomița împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ, s-a recunoscut ca fiind nefondată decizia Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. T-1421/17 din 10 august 2017, s-a repus reclamantul în dreptul lezat și s-a obligat Casa Națională de Asigurări Sociale să recalculeze și să achite lui Mihail Tomița, pensia pentru vechimea în muncă, reieșind din salariul mediu lunar achitat procurorului-șef al procuraturii teritoriale, cu recalcularea acesteia în cazul majorării generale a salariului procurorului în exercițiu, ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie al Procurorului-șef al raionului Cahul, iar recalcularea de efectuat de fiecare dată din data de 1 a lunii în care a fost și va fi efectuată majorarea salariului procurorului în exercițiu.

Prin decizia din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale și s-a menținut hotărârea din 25 iunie 2018 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Mihail Tomița împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ.

În consolidarea soluției adoptate instanța de apel a constatat că reclamantul Mihail Tomița activează în organele Procuraturii din anul 1987 până în prezent, având o vechime în munca de procuror de peste 25 de ani. Începând cu anul 2008, în conformitate cu Legea cu privire la Procuratură, nr. 118-XV din 14 martie 2003, în vigoare la acel moment, i-a fost stabilită pensia pentru vechime în muncă. Cuantumul pensiei i-a fost calculat și ulterior recalculat în mărime de 80 % din salariul mediu lunar, potrivit funcției deținute, cu recalcularea acesteia la fiecare majorare a salariului mediu lunar a procurorului în funcție. Totodată, reclamantului nu i-au efectuat recalculări la pensie după anul 2011.

La fel, instanța de apel a reținut că la 20 iulie 2017 reclamantul Mihail Tomița, considerând că organele de asigurări sociale i-au încălcat grav dreptul la proprietate (pensie), dobândit anterior licit prin aplicarea obligatorie pentru procurorii pensionați a principiului recalculării pensiei la majorarea ordinară a salariului lunar al procurorului în funcție, s-a adresat cu o cerere prealabilă către Casa Națională de Asigurări Sociale, întru restabilirea în dreptul de a beneficia de principiul recalculării pensiei în legătură cu majorarea salariului procurorului în funcție, potrivit prevederilor Legii nr. 37 din 07 martie 2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 355 din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sistemul bugetar, Legii nr. 3 din 25 februarie 2016 cu privire la Procuratură și articolului XXIX din Legea nr. 152 din 01 iulie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Instanța de apel a reținut că prin scrisoarea Casei Naționale de Asigurări Sociale nr. T-1421/17 din 10 august 2017 cererea respectivă a fost respinsă, explicându-i lui Tomița Mihail că conform art. 33 al Legii nr. 156-XIV din 14 octombrie 1998, recalcularea pensiei se efectuează numai în cazul apariției unor circumstanțe noi referitoare la stagiul de cotizare, venitul asigurat, ce au avut loc până la acordarea drepturilor la pensie.

Instanța de apel a reținut că este neîntemeiat și ilegal refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale de a recalcula pensia reclamantului. Or, pensia reclamantului a fost stabilită în baza Legii nr. 118-XV din 14 martie 2003 cu privire la procuratură (în vigoare la 08 august 2008 - data dobândirii dreptului la pensie de către Tomița Mihail), iar art. 34 alin. (6) din Legea menționată prevedea expres că, procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei, în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, începând cu luna următoare celei în care s-a majorat salariul, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii.

Instanța de apel a invocat prevederile art. 2 din Legea privind sistemul public de pensii nr. 156 din 14 octombrie 1998 în care este stipulat că dreptul la pensie îl are persoana domiciliată în Republica Moldova care îndeplinește condițiile prevăzute de prezenta lege. Dreptul la pensie este imprescriptibil. Dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial. Totodată, conform art. 6 alin. (1) al Legii cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr. 355 din 23 decembrie 2005 (în vigoare la data stabilirii pensiei intimatului) persoanele care dețin funcții de demnitate publică (cu excepția celor cu statut de magistrat) au dreptul, pentru activitatea desfășurată în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, la un salariu lunar stabilit conform anexelor nr. 2, 3 și 15, care reprezintă unica formă de salarizare a lor.

Instanța de apel a mai invocat prevederile pct. 3 al notei la Anexa nr. 3 din Legea cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar nr. 355 din 23 decembrie 2005, care prevede că salariile lunare incluse în prezenta anexă după data adoptării Legii nr. 37 din 07 martie 2013 pentru modificarea și completarea Legii nr. 355-XVI din 23 decembrie 2005 cu privire la sistemul de salarizare în sectorul bugetar sau modificate după această dată, includ în sine și majorarea cu 35 %. Conform art. 15 alin. (1) din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind sistemul public de pensii, pensia pentru limită de vârstă poate fi stabilită la împlinirea vârstelor standard de pensionare prevăzute la art. 41, cu condiția realizării stagiului minim de cotizare de 15 ani.

Instanța de apel a reținut că sunt relevante speței și prevederile art. 34 alin. (1) din Legea nr. 118 din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură, potrivit cărora procurorul care a atins vârsta de 50 de ani și are o vechime în muncă de cel puțin 20 de ani calendaristici, dintre care cel puțin 12 ani și 6 luni în funcție de procuror sau judecător, are dreptul la pensie pentru vechime în muncă în mărime de 55 la sută din salariul lui mediu, iar pentru fiecare an complet de muncă peste vechimea de 20 de ani - adaos de 3 la sută, dar în total nu mai mult de 80 la sută din salariul lui mediu, ținându-se cont de indexarea acestuia.

Instanța de apel a constatat că prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 4 din 27 ianuarie 2000 „Privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii și funcționarilor publici, Curtea a reținut că, dreptul cetățeanului la asigurarea cu pensie (pensie de bătrânețe, pentru vechime în muncă etc.) se află în dependență directă de caracterul activității social-utile prestate. Pensiile pentru vechime în muncă ale judecătorilor, procurorilor și anchetatorilor Procuraturii, funcționarilor publici au fost obținute prin munca prestată de aceștia, prin exercitarea unor funcții speciale, de importanță majoră pentru societate. În exercițiul funcțiilor lor judecătorești, procurorii, anchetatorii Procuraturii, funcționarii publici sînt investiți cu un statut juridic special...”. Instituirea pensiei speciale (de funcție) pentru procurori, la fel ca și pentru judecători, nu reprezintă un privilegiu, aceasta fiind justificată în mod obiectiv ca o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigorile statutului special, căruia trebuie să se supună procurorii, statut sever și restrictiv, stabilit prin lege de către Parlament.

Instanța de apel consideră că prima instanța corect a reținut ca fiind relevante speței și constatările Curții Constituționale, incluse în Hotărârea nr. 9 din 30 martie 2004, care statuează că „...protejarea drepturilor, libertăților, intereselor legitime ale cetățenilor, respectarea principiilor egalității și echității sociale constituie componente obligatorii ale oricărui act legislativ. În realizarea politicii în domeniul asigurărilor sociale de stat, legiuitorul, în limitele atribuțiilor ce-i revin, este în drept să opteze pentru diverse soluții de reglementare și concretizare a conținutului drepturilor sociale și economice, însă el este obligat să respecte principiile echității sociale și egalității, care în societatea modernă reprezintă valori supreme. La determinarea temeiurilor juridice, condițiilor de stabilire și plată a pensiilor, modalităților de calculare a cuantumului pensiei legiuitorul are obligația de a ține cont de faptul că asigurările sociale stabilite anterior, nu pot fi anulate fără a fi substituite prin măsuri echivalente. Noile prevederi legale se vor aplica numai pentru viitor și numai față de persoanele care au solicitat acordarea pensiei după

intrarea acestora în vigoare, fără a se aduce atingere drepturilor de pensie stabilite anterior. Potrivit Legii privind pensiile de asigurări sociale de stat, dreptul la pensie este imprescriptibil. Cetățenii vor fi asigurați cu pensii de stat în cazul în care ei se află în imposibilitatea de a avea un câștig sau în cazul privării de această posibilitate din cauza vârstei, stării sănătății sau a pierderii susținătorului, aceste circumstanțe fiind calificate ca riscuri sociale și servind drept temei pentru exercitarea dreptului de pensie. Legislația în vigoare prevede de asemenea că cetățeanul are dreptul la pensie pentru vechime în muncă, cuantumul căreia depinde direct de nivelul de salarizare și de caracterul activității social-utile prestate...”.

Instanța de apel a reținut că în pct. 79 al Hotărârii Curții Constituționale nr. 27 din 20 decembrie 2011, Curtea a concluzionat că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 din Constituție și respectiv de art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Astfel, prima instanța corect a concluzionat că un asemenea drept social reclamantul l-a dobândit licit, odată cu acordarea pensiei pentru vechime în muncă. Curtea Constituțională a mai conchis că: „aplicativ la prezenta cauză (la sesizările din octombrie 2010 și iulie 2011), un drept patrimonial dobândit ar însemna dreptul la pensie ce se află în plată, care deja are o valoare economică și astfel constituie un drept de proprietate al persoanei”, susținând că drepturile diminuate prin normele Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 ca drepturi potențiale sau aleatorii se referă la viitorii procurori (după 09 iunie 2011) cu drept de pensionare. Potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, rezultă că un drept social poate fi obiectul protecției constituționale garantate de art. 46 și respectiv art. 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană numai în cazul când dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare economică. Prin urmare, dreptul reclamantului cu aplicarea principiului recalculării pensiei la creșterea ordinară a salariului procurorului în exercițiu este menținut de instanța de jurisdicție constituțională, iar dreptul subiectiv constituit în baza unei legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Legea nouă nefiind aplicabilă unei fapte din trecut conform prevederilor art. 6 Cod civil, care stabilește expres că legea civilă nu are caracter retroactiv.

De asemenea, instanța de apel a menționat că prin refuzul Casei Naționale de Asigurări Sociale de a recalcula pensia reclamantului, se încalcă un drept prevăzut de lege, drept dobândit de reclamant la momentul stabilirii pensiei și care nu poate fi restrâns pe viitor. Toate modificările operate ulterior în actele legislative care reglementează modul de calculare a pensiilor procurorilor au efect doar pentru persoanele (procurorii) care vor beneficia de pensii după punerea în aplicare a modificărilor respective, aceste modificări neavând efect retroactiv, potrivit regulilor generale de acțiune a legii în timp. Or, dreptul constituit în baza unor legi anterioare nu poate fi atins de cel născut sub imperiul unei legi posterioare. Conform regulii generale, legea nouă nu poate modifica regimul juridic al dreptului anterior, îl poate suprima sau înlocui cu un alt drept, însă legea nouă nu poate desființa modalitatea prin care legea anterioară a instituit dreptul respectiv și efectele lui. Circumstanțele expuse supra denotă că reclamantul deși poate beneficia de dreptul la recalcularea pensiei pentru vechimea în muncă în cazul majorării generale a salariului procurorilor, recalcularea urmează să fie aplicată începând cu luna

următoare celei în care a fost depusă cererea și actele necesare la organul de asigurări sociale de către potențialul solicitant.

Instanța de apel a respins argumentul reiterat de apelanta Casa Națională de Asigurări Sociale, precum că începând cu 01 iulie 2011 drepturile de pensionare a procurorului sunt reglementate de prevederile art. 46² din Legea nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, or, în acest sens instanța de apel corect a reținut că norma invocată a fost introdusă prin Legea nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, în vigoare începând cu data de 01 iulie 2011, în timp ce reclamantul a obținut dreptul la pensie la data de 08 august 2008. Nu poate fi reținut argumentul apelului precum că instanța de fond practic a asimilat funcția de procuror cu cea de judecător. Or, verificând legalitatea și temeinicia hotărârii contestate, instanța de apel consideră că prima instanța la adoptarea hotărârii în cauză cu judecarea căreia a fost investită, s-a condus de prevederile legale relevante speței, aplicând corect normele de drept material, iar, conform art. 386 alin. (2) Cod de procedură civilă, o hotărâre legală în fond nu poate fi casată numai din motive formale.

Instanța de apel a considerat că prima instanță a elucidat pe deplin circumstanțele speței deduse judecății, a aplicat corect normele materiale și procedurale și a adoptat o hotărâre întemeiată, iar cererea de apel este neîntemeiată, instanța de apel ajungând la concluzia de a respinge apelul declarat de către Casa Națională de Asigurări Sociale și a menține hotărârea primei instanțe.

La 11 ianuarie 2019, Casa Națională de Asigurări Sociale, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a solicitat admiterea recursului casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi hotărâri, de respingere a acțiunii depuse de Mihail Tomița.

În motivarea cererii de recurs, recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale, a indicat că nu este de acord cu decizia instanței de apel și hotărârea primei instanței, le consideră ilegale și neîntemeiate care urmează a fi casate, din motiv că au fost adoptate cu aplicarea eronată a normelor de drept material, instanța nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată, a interpretat în mod eronat legea.

Recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale a indicat că prin Legea cu privire la procuratură nr. 118 din 14 martie 2003, a fost abrogată Legea nr. 902 din 29 ianuarie 1992 cu privire la Procuratură. Astfel, odată cu abrogarea Legii nr. 902 din 29 ianuarie 1992, reglementările legale ce țin de asigurarea cu pensie a procurorilor au fost transferate în Legea nr. 118 din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură. Art. 34 alin. (6) al Legii nr. 118 din 14 martie 2003, prevedea că procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei, în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, începând cu luna următoare celei în care s-a majorat salariul, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii. Ulterior, prin Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, a fost abrogată Legea nr. 118 din 14 martie 2003 cu privire la Procuratură. Ca și în cazul precedent, reglementările legale ce țin de asigurarea cu pensie a procurorilor au fost transferate în noua Lege cu privire la Procuratură.

Recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale a menționat că în art. 73 alin. (8) al Legii nr. 294 din 25 decembrie 2008, era indicat că: „Procurorii pensionați beneficiază de recalcularea pensiei pentru vechime în muncă și a indemnizației viagere în cazul majorării generale a salariului procurorilor. Recalcularea pensiei pentru vechime în muncă se efectuează ținându-se cont de funcția deținută la data ieșirii la pensie. Recalcularea se efectuează din data de întâi a lunii în care a fost efectuată majorarea salariului procurorului în exercițiu, indiferent de faptul dacă pensionarul lucrează sau nu în organele Procuraturii”. Prin art. VIII al Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, alineatele (3)-(10) ale art. 73 din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008, au fost abrogate. Astfel, noua redacție a art. 73 din Legea nr. 294 din 25 decembrie 2008, în vigoare de la 01 iulie 2011, prevede că procurorii, cu excepția procurorilor militari, au dreptul la pensie conform Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat în vigoare până la 01 ianuarie 2017. În așa mod, începând cu data de 01 iulie 2011, drepturile de pensionare a procurorilor sunt reglementate de prevederile art. 46² al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat în vigoare până la 01 ianuarie 2017. Conținutul art. 46² al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 în vigoare până la 01 ianuarie 2017 nu prevede faptul că pensiile procurorilor și indemnizațiile viagere se recalculează în cazul majorării generale a salariului procurorilor. Începând cu data de 01 iulie 2011 pensia procurorilor nu se mai recalculează, dar se indexează anual la 01 aprilie conform art. 13 al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998.

Recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale a afirmat că nu pot fi reținute argumentele reclamantului și instanței de fond precum că, prin refuzul pârâtei de recalculare a pensiei, acesta a fost lipsit de un drept garantat de lege, deoarece prin instituirea de către legislator a unor noi prevederi de asigurare socială, dreptul procurorilor la asigurare socială este garantat și în continuare. Noile prevederi legale au exclus posibilitatea recalculării pensiei procurorului în demisie în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, însă legislatorul a prevăzut și a acordat o substituie echitabilă în limitele posibilității resurselor financiare disponibile în buget în acest sens, prin faptul că pensia procurorilor se indexează anual la data de 01 aprilie, precum prevede art. 13 al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998.

Recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale consideră că instanța de fond practic a asimilat funcția de procuror cu cea de judecător. Or, drepturile și obligațiile procurorilor, inclusiv protecția socială din partea statului a acestora a fost legiferată separat de către a cea a magistraților. Astfel, dreptul procurorilor la recalcularea pensiei a fost inițial reglementat de art. 34 alin. (6) al Legii nr. 118 din 14 martie 2003, ulterior de către art. 73 alin. (8) al Legii nr. 294 din 25 decembrie 2008. Însă, prin Legea nr. 56 din 09 iunie 2011, legislatorul a dispus înlocuirea dreptului la recalcularea pensiei de procuror cu dreptul la indexare anuală a acestei prestații sociale. Astfel, sunt neîntemeiate alegațiile reclamantului precum că îi sunt încălcate drepturile sociale cu conținut patrimonial (dreptul de proprietate), pentru că noile prevederi legale nu l-au lipsit pe Gheorghe Popescu de dreptul la pensie și nici nu i-au redus cuantumul pensiei, ci doar s-a instituit o nouă modalitate de ajustare a acesteia.

Recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale, a invocat prevederile Legii nr. 56 din 09 iunie 2011 privind modificarea și completarea unor acte legislative,

prin care au fost abrogate prevederile art. 73 al Legii nr. 294 din 25 decembrie 2008 cu privire la procuratură, ce prevedeau recalcularea pensiilor și indemnizațiilor viagere ale procurorilor, a fost obiectul examinării sub aspectul constituționalității acesteia.

Recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale, a menționat că prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 27 din 20 noiembrie 2011 privind controlul constituționalității unor legi de modificare a condițiilor de asigurare cu pensii și alte plăți sociale pentru unele categorii de salariați, Curtea Constituțională a recunoscut ca fiind constituționale prevederile Legii nr. 56 din 09 iunie 2011, care prevăd condițiile noi privind asigurarea socială a procurorilor în exercițiu cât și a celor în demisie.

Recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale, a menționat că urmează a fi apreciat critic argumentul intimatului Gheorghe Popescu cu privire la faptul că, procurorii pensionați au fost prejudiciați prin faptul că nu li se mai recalculează pensia în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, or, statul nu are dreptul să micșoreze cuantumul pensiei stabilite printr-o lege anterioară. Se învederează că prin modificările operate la lege, declarate constituționale, statul nu a diminuat cuantumul pensiei procurorilor pensionați, ci a abrogat prevederea cu privire la recalcularea pe viitor, cuantumul pensiei stabilit și achitat procurorilor pensionați până la abrogarea prevederilor cu privire la recalculare, nefiind atins sau micșorat în nici un fel.

Prin urmare, se constată că reclamantul, devenind pensionar din 2008, de atunci și până în anul 2011 a beneficiat de recalcularea pensiei în dependență de majorarea salariului procurorului în exercițiu, deoarece legea prevedea această recalculare, dar începând cu data de 01 iulie 2011, legea nu mai prevede recalcularea pensiei, prin urmare relațiile beneficiarului de pensie în raport cu Casa Națională de Asigurări Sociale, din 2011 până în prezent, cad sub guvernarea legii noi, deoarece sunt relații în curs de realizare și urmează să fie guvernate de legile în vigoare la momentul realizării.

Recurenta Casa Națională de Asigurări Sociale a menționat că dreptul la recalcularea pensiei nu poate fi asimilat dreptului la pensie și declarat ca fiind inalienabil și imprescriptibil, asemănător dreptului de proprietate în sensul art. 1 Protocol 1 al CEDO. Or, dreptul de a stabili cuantumul pensiei și formula de calcul a acesteia este prerogativa statului, în dependență de evoluția statului, societății, situația economică, necesitățile populației, statul neavând dreptul de a lipsi de pensie cetățenii săi, statul neavând dreptul de a micșora cuantumul pensiei pentru a nu înrăutăți starea materială a cetățeanului pensionar, dar totodată, statul are dreptul de a stabili regulile (legile) în dependență de modificările în societate și necesitățile populației pentru situațiile în curs de realizare, iar achitarea pensiei face parte din aceste situații în curs de realizare. Or, pensionarii urmează să se supună legilor în vigoare la momentul achitării pensiei, care prevede în prezent, conform art. 13 al Legii nr. 156 din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, care prevede indexarea anuală la 01 aprilie.

Conform art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

După cum denotă materialele cauzei, copia deciziei motivate din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost expediată recurenteii Casei Naționale de Asigurări Sociale, la 11 ianuarie 2019, conform scrisorii nr. 210 (f.d. 137), însă dovada recepționării acesteia la materialele cauzei, lipsește.

În aceste circumstanțe, instanța de recurs precizează că recursul, a fost depus de către Casa Națională de Asigurări Sociale, la 11 ianuarie 2019, cu respectarea termenului indicat la art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă.

La 29 ianuarie 2019, în adresa intimatului Mihail Tomița a fost expediată copia recursului declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței.

Intimatul, Mihail Tomița nu și-a valorificat dreptul procedural respectiv, și nu a depus referință în termenul stabilit, la cererea de recurs declarată de Casa Națională de Asigurări Sociale.

Examinând temeiurile recursului declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale, în raport cu materialele cauzei civile, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul este inadmisibil.

În conformitate cu art. 432 alin. (1) Cod de procedură civilă, părțile și alți participanți la proces sînt în drept să declare recurs în cazul în care se invocă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau a normelor de drept procedural.

Alineatele (2) și (3) ale aceluiași articol prevăd exhaustiv cazurile în care se consideră că normele de drept material sau de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat, iar alin. (4) stabilește că săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a pricinii sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform prevederilor art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Astfel, argumentele invocate în recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale se referă la dezacordul recurenteii cu soluția pronunțată de către instanța de apel, însă nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că recursul, exercitat conform secțiunii a II-a, are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia ei în fapt.

În acest context, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție, reiterează și faptul că procedura

admisibilității constă în verificarea faptului, dacă motivele invocate în recurs se încadrează în cele prevăzute la art. 432. alin.(2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

În această ordine de idei, Completul Colegiului precizează că, în contextul normelor procedurale din Secțiunea a II-a, Capitolul XXXVIII Cod de procedură civilă, instanța de recurs nu verifică modul de apreciere a probelor de către instanțele de fond și de apel.

Forța atribuită unei probe sau alteia, coraportul dintre probe, suficiența probelor și concluziile făcute în urma probațiunii, sunt în afara controlului instanței de recurs.

Prin prisma art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, instanța de recurs poate interveni în materia probațiunii, doar sub aspect procedural și anume dacă se invocă că instanța de apel a apreciat în mod arbitrar probele, încălcând în mod flagrant regulile de apreciere a probelor, stabilite în art. 130 Cod de procedură civilă, însă, din recursul declarat nu rezultă argumentul privind încălcarea flagrantă a regulilor de apreciere a probelor.

În acest sens, Curtea Europeană a Drepturilor Omului, a relevat în jurisprudența sa constantă, rezultând din prevederile art. 6 § 1 al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, că nu se impune motivarea în detaliu a unei decizii prin care o instanță de recurs, întemeindu-se pe dispoziții legale specifice, respinge recursul declarat împotriva sentinței pronunțate de o instanță inferioară, ca fiind lipsit de șanse de succes (cauza Rebai și alții contra Franței, Comisia Europeană a Drepturilor Omului, 25 februarie 1995, nr.26561/1995).

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera inadmisibil recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale.

În conformitate cu art. art. 269-270, 433 lit. a), 440 alin. 1 Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e :

Se consideră inadmisibil recursul declarat de Casa Națională de Asigurări Sociale împotriva deciziei din 13 decembrie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Mihail Tomița împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale cu privire la contestarea actului administrativ.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Nicolae Craiu

Nina Vascan